

Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag.

Under Kong Christian den Tredies Regering var Danmarks Søforsvar naaet saa vidt i sin Udvikling, at det viste sig nødvendigt ved Kjøbenhavn at have en Hovedstation, hvor nye Orlogsskibe kunde bygges, ældre repareres, og hvor Flaaden kunde ligge i Leje samt Udrustning og Ekvipering foregaa. Et Orlogsværft blev derfor indrettet paa Bremerholm, senere kaldet Gammelholm. Til et organiseret Søforsvar hører der imidlertid ogsaa Personel, og indøvet Mandskab til Flaaden blev derfor, ligeledes under Christian den Tredie, antaget i fast Tjeneste. Fra Begyndelsen var dette Mandskab ikke talrigere, end at det kunde indlogeres paa selve Bremerholm; men efterhaanden blev Antallet forøget, og det faste Mandskab kom til at omfatte ikke alene Søfolk og Søkrigere, men ogsaa Haandværkere til Skibes Bygning, Eftersyn og Ekvipering, hvorved der opstod en saa stor Styrke, at denne maatte have en egen Befalingsmand, den senere saakaldte Holmens Chef. Til saa meget Mandskab var der ikke Husrum paa Bremerholm; der maatte altsaa skaffes Boliger, og Folkene fik saadanne anvist i „Skipperboderne“, der laa umiddelbart ved Værftet paa Bremerholm. Nogle af „Skipperboderne“ Gadenavne haves endnu i „Laksegade“, „Hummergade“ og „Dybensgade“.

Skønt Christian den Fjerde forøgede Antallet af disse Boliger, kunde de dog paa Grund af det stedse stigende Behov omsider kun afgive Husrum til Befalingsmænd, saasom Skipper, Styrmand og Højbaadsmænd, og herfra stammer formodentlig Navnet „Skipperboderne“. Da endelig i Aaret 1615 Antallet af Søfolk i Søværnets faste Tjeneste blev forøget med 1,500 Mand, kom man i den Forleghed ikke at have Boliger til dem. Paa Bremerholm og i „Skipperboderne“ var alt Husrum optaget, og man maatte da ty til den Udvej at lægge Søfolk i Kvarter hos Byens Borgere. Denne Ordning havde imidlertid sine store Ulemper. Dels tog Borgerne ugerne mod en saadan Indkvartering, dels var det uheldigt for Tjenesten, at Folkene vare spredte omkring i Byen og i mange Tilfælde boede langt fra Værftet; at faa dem samlet, naar der var øjeblikkelig Brug for dem, var vanskeligt og tog Tid. Man fik da ganske naturlig den Tanke at opføre Boliger ogsaa for det

menige Mandskab, og Kong Christian den Fjerde skred fra Tanke til Handling, idet han lod Bygningen af det nuværende „Nyboder“ paabegynde paa et Areal, der vel den Gang laa uden for den egentlige By, men dog ikke var langt fjernet fra Værftet paa Bremerholm. Skønt Pengemidlerne vare knappe, naaede han dog at faa opført 20 dobbelte Huslænger, der som parallelle Gader mellem Store Kongensgade og Rigensgade strakte sig fra Klerkegade til Elefantgade (nu Suensonsgade); den Del af Nyboder, der ligger nordligere, er opført i Frederik den Femtes og Christian den Syvendes Regeringstid, delvis af et Fond, der tilvejebragtes ved Tilbageholdelsen af Mandskabets Kvarterpenge.

Medens Skipperboderne allerede i Slutningen af det 17de Aarhundrede bleve solgte ved Auktion for at betale noget af den Gæld til et Beløb af 277,000 Rigsdaler, som Staten stod i til Officerer og Mandskab for resterende Lønning, beholdt Nyboder sin fulde Udstrækning lige til Midten af det nys afsluttede Aarhundrede, paa hvilket Tidspunkt dets „Evakuations“ begyndte. I Januar 1851 var Finansministeriet nemlig i Besiddelse af et Andragende fra Grosserer Lorentzen om at erholde Byggegrunde i Nyboder til Købs for paa disse at opføre Huse til Boliger for 150 à 200 Familier. Der blev indledet Forhandling med Marineministeriet, som maatte forlange Spørgsmaalet om Afhændelse af nogen Del af Nyboder udsat, til en paatænkt Omorganisation af Marinens Mandskab var iværksat. Den 30te Oktober 1852 saa Marineministeriet sig imidlertid i Stand til at meddele Finansministeriet, at man fra April 1853 vilde kunne „evakuere og lade afhænde“ den Del af Nyboder, der begrænsedes af Store Kongensgade, Nygade (nu Gernersgade), Borgergade og Bryggerlængen, (nu Olfert Fischersgade), eller i alt 3 Karreer, omfattende Kættegade (nu bebygget) og Pindvinegade (senere Lorentzensgade, nu St. Paulsgade) og indeholdende 71 Huse samt en Tomt. Den 26de Marts 1853 blev der af Marineministeriet afholdt Auktion over disse Karreer, og den 12te April blev det højeste Bud approberet „efter dertil indhentet allerhøjeste Bemyndigelse“. Det Mandskab i Søværnets Tjeneste, der paa Grund af Flytningen kom til at lide Tab, erholdt en